

Slomšek, saj ga poznate, tega prvega slovenskega škofa, saj gotovo prebirate njegove zlate spise: ta škof je rekel v enem svojih zadnjih govorov: „Pustite Slovincem dve reči, ki ste jim ljubi in dragi, kakor svitile oči: vero katoliško in besedo materino! To Vam danes tudi jaz priporočim: „Slovenci, bodite verni, ostanite zvesti katoliški cerkvi, rimskemu papežu, naj pride karkoli drago. Vera je podlaga sreče za vsacega človeka, pa tudi za vsak narod; narod brez vere ne more biti stalno srečen.“

Slovenci, ako ste verni, bote zvesti svojemu cesariu, ako ste verni, bote dobri gospodarji, gospodinje, zvesti posli, hlapci in dekle, poslušni otroci — blagoslov bo Vas verne spremljal na vseh Vaših potih.

Slovenci, ostanite pa tudi zvesti besedi materini, slovenskemu jeziku; ostanite Slovinci, zvesti Slovinci do smrti; naj nas nasprotniki psujejo, naj nas ometavajo z blatom ali napadajo s kamenjem — vse zastonj, mi smo in ostanemo Slovinci!

Tema dvema svetinjama ostanite Slovinci zvesti: veri katoliški in besedi materini!

Za vero katoliško in materni jezik sem jaz delal in trpel celo svoje življenje; zato sicer ne zaslužim nobene hvale in zahvale, to je bila moja, to je vsacega Slovenca sveta dolžnost. In zato obljubim Vam tukaj vpričo Boga, ki sliši moje besede, zato hočem delati neumoren do smrti. „Toda — pri teh besedah premagajo solze zlato-mašnika. „Toda, dragi moji, jaz sem sam sam, sam... zato Vas prosim v imenu Boga pravičnega, pomagajte mi tudi Vi, vsak po svoje, in naše skupno združeno delo bo Bog blagoslovil, da slednjič zmaga pravična stvar. Slovinci, bodite edini, še enkrat, bodite edini!

In še nekaj. Predragi! Kmalu: prej ali pozneje bote slišali: „Einspielerja so pokopali“, oj, prosim Vas, ko to slišite, tedaj na-me nikar ne pozabite, tedaj za-me molite in obljubim Vam, da tudi jaz, ako pridem po božjem usmiljenji v nebesa, ne pozabim v nebesih Vas, ne pozabim nad vse mi dragega naroda slovenskega!“

(Dalje prihodnjič.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

Zadnjo soboto zboroval je deželni zbor kranjski v dnevni in večerni seji, v ponedeljek pa je imel svojo konečno sejo.

Dnevni red sobotnih dveh sej bil je sam na sebi jako obširen in zanimiv, tako, da je zborovanje trajalo do polnoči.

Dnevni red bil je obširen in so se razun točke 14., ki se je prenesla na ponedeljsko sejo, rešile vse.

Koj začetkom naznanil je deželnega zbora predsednik, P. Grasselli, glavarjev namestnik, telegram deželnega glavarja Koroške, kateri bistveno potrjuje one besede deželnega predsednika Koroške, ba-

rona Schmidt-Zabierow-a o prisilni delavnici kranjski, katere je objavila graška „Tagespost“ in o kateri govori v prejšnji seji izročena interpelacija dr. Poklukarja, ki se glasi tako:

V današnji seji deželnega zbora kranjskega vprašali so narodni poslanci deželnega glavarja gledé trditev deželnega predsednika Koroškega o prisilni delavnici ljubljanski:

Graška „Tagespost“ z dne 18. januarija t. l., štev. 18, objavlja brzojavno poročilo iz koroškega deželnega zbora, po katerem se je vladni zastopnik, gosp. deželni predsednik baron Schmidt-Zabierow o priliki debate o napravi prisilne delavnice za Koroško jako nepovoljno izražal o prisilni delavnici ljubljanski. Če je poročilo tega lista istinito, dejal je koroški deželni predsednik, „dass er eine Besserung der im Laibacher Zwangs-arbeits-hause untergebrachten Kärntnischen Zwänglinge deshalb nicht erwarte, weil das in dieser slavisirten Anstalt herrschende Idiom hiezu nicht geeignet sei“. Ta izjava vladnega zastopnika prouzročila je še druge napade na naš deželni zavod od strani koroških deželnih poslancev, češ, da se v ljubljanski prisilni delavnici žali enakopravnost ter koroški prisiljenci celó v veronauku poučujejo ne v svojem materinem nemškem, temveč v njim nerazumljivem zopernem slovenskem jeziku.

Ne dá se zanikati, da je tako predbacivanje toliko pomenljivo, da je po vsem nemogoče prezirati ga. Če je vest „Tagespost-e“ resnična, ter če se je v deželnem zastopu sosedne nam Koroške v istini tako bilo govorilo o ljubljanski prisilni delavnici, potem je to obtožnica za vodstvo tega deželnega zavoda ob enem pa hud napad na kranjski deželni odbor in njegovega poročevalca o zadevah naše prisilne delavnice, kakor tudi na ves deželni zastop. A kaj še le tedaj, če takih natorolcevanj ni bil izustil kak posamezen poslanec, slabo poučen o dotičnem predmetu, temveč če so se čula z merodajnega mesta, z vladnega sedeža, tam, kjer vladni zastopnik državni ugled reprezentuje in vladne nazore zagovarja!

Brzojavno poročilo graškega lista je torej po vsej pravici razburilo podpisane deželne poslance. Vsem deželnim poslancem vojvodine kranjske ne gledé na narodnost in politično stranko, mora biti po vsem znano, da se v ljubljanski prisilni delavnici strogo varuje jezikovna enakopravnost nasproti nemškim in italijanskim prisiljencem. Vodstvo tega zavoda, ter deželni odbor in njegov referent gospod Deschmann skrbno gledajo na to, da se pouk vrši v dotičnem materinem jeziku, ter da se v istem jeziku tudi beseda božja oznanuje prisiljencem nemške narodnosti. — Kak povod je tedaj naš deželni zavod dal koroškemu deželnemu predsedniku, da ga grdi v javni seji, da mu odreka zmožnosti poboljšati izročene mu varovance, da s takim neutemeljenim napadom vojvodino kranjsko materijalno oškoduje in zastopu njenemu nestrpnost predbaciva nasproti tujim prisiljencem?!

Upirajoč se toraj na ta razlog in nagib, stavljajo podpisani sledečo interpelacijo do gospoda deželnega glavarja:

a) Ali mu je znano brzojavno poročilo graške „Tagespott“ o izjavi koroškega deželnega predsednika zastran prisilne delavnice ljubljanske;

b) kaj namerava ukreniti, da se izvé avtentičen tekst te izjave, oziroma, da se zavrnejo neosnovana naltolcevanja na dobro ime tega deželnega zavoda?

(Sledé podpisi.)

Ko je bil naznanjen po predsedniku zbornice odgovor s Koroške, oglasil se je k besedi takoj dr. Poklukar ter je utemeljil ter stavil predlog v tej zadevi s temi besedami:

Gospoda moja, tukaj stojimo pred slučajem, kateri se menda do sedaj še nikdar nikjer ni pripetil (tako je). Potrdilo se je, da je istinito, kar smo čitali v nemških, nam nasprotnih listih. Potrdilo se je, da prvi državni uradnik so-edne nam dežele hujska (res je!) na narodnost slovensko in da svoje izjave opira na „Hörensagen“, kar je gotovo za takega dostojanstvenika največjega obžalovanja vredno. (Dobro, dobro!) Gospoda moja! vsi mi boste pritrdili in izrekoma sem pooblaščen od svojih gospodov somišljenikov predlagati, naj deželni odbor skrbi, da se bode gosp. deželni predsednik koroški o tej stvari nadrobno poučil in skrbi potom ministerstva, da bode v prihodnje nekoliko bolj varno izraževal izjave, katere so pripravne, nemir sejati med narodnosti dežele naše. (Živahni dobro-klici!)

Potem oglasi se poslanec Deschmann in skuša umivati deželnega predsednika Koroške, češ, da je lahko mogel misliti, da je kaj slovenskega v prisilni delavnici, ker se je svoj čas vpeljal v deželne zavode slovenski uradni jezik.

Na to odgovori mu dr. Poklukar tako:

Gospôda! jaz zeló obžalujem, da se je gosp. Deschmann danes sam s seboj skregal. (Dobro, dobro! — Smeh.) Kdor ga je poslušal v zadnji seji, ko je naraven kakor je, brez vsakega pripravljanja potrdil, da je v prisilni delavnici vse nemško, da se niti beseda ne vsiluje nemškemu prisiljencem, bi mislil, ako ga je danes poslušal: „to vendar ni res“. Gosp. deželnega predsednika, ki je grozovito lahkomišljeno govoril o naših razmerah „vom Hörensagen“, hoče pod svoje krilo spraviti in braniti. Gospôda, mi nimamo braniti narodnosti, ampak zavod in njegovo veljavo pri vnanjih deželah in čudim se, da gospod poročevalec Deschmann svoje stališče iz zadnje seje presukava in pravi, stvar je rešena.

Danes se nam je potrdilo, pa je tako, kot so časniki pisali in s tem ta stvar ni rešena. (Dobro! dobro!) Moj predlog meri na to, da se primerno reši, in vsak, kdor zastopa v tem zboru zavod dežele, mu zamore pritrditi.

Dalje reševale so se temeljito druge točke dnevnega reda, malo pred 3. uro pretrgala se je seja ter se zvečer nadaljevala od 6. do 12. ure.

Najburnejša postala je razprava pri poročilu o prošnji mesta Kranjskega in 37 družih najpogla-

vitnejših občin gorenjskih, da se zopet ustanovi gimnazija Kranjska, in pa o zopetni zgradbi deželnega gledališča v Ljubljani.

O obeh točkah poročal je dr. Poklukar: Pri prvi točki utemeljeval je v obširnem, mnogostransko odobranem govoru potrebo one gimnazije in pa to, da bi bilo napačno, vse učne zavode kopičiti v Ljubljani (govor prijavimo prilično). — Ta predlog podpiral je prav krepko poslanec Klun, rekoč, da je bil razpust gimnazije velika zmota ter je izrekel nado, da bode „duševni velikan“ minister Gautsch to zmoto sprevidel in popravil.

Govoril je dalje baron Schwegel; svoj govor pohenši s tem, da nikakor ni nasprotnik kranjske gimnazije, pozneje pa je ta zavod vendar-le imenoval „Strafgymnasium“ za Gorenjce in za učitelje, in je konečno tudi glasoval z vsemi svojimi pristaši proti predlogom upravnega odseka, ki se glasé:

1. Deželni zbor prizna potrebo kranjske gimnazije;
2. deželnemu odboru se naroča, storiti še dalje vse korake, da se ta gimnazija zopet oživi.

Baronu Schwegel-u odgovarjal je poslanec Detela temeljito in krepko.

Konečno govoril je še Deschmann, kakor naravno proti predlogu, v resnici pa o vsem drugem, „o blagih Kočevcih“ itd., le o kranjski gimnaziji ne.

Konečni odgovor poročevalcev zoper ugovore barona Schwegel-a in pa Deschmanna bili so stvarni in deloma zeló ostri.

Predlog odborov sprejela je večina deželnega zbora, gospodje, ki se imenujejo liberalce in omikance, obseleli so.

Prav tako živahna je bila razprava o predlogu gledé zgradbe pogorelega gledališča.

Pri tej razpravi bila sta si v nasprotju predlog odsekov, ki je meril na to:

da zgradbo novega gledališča v rokah obdrži deželni zbor sam,

da v ta namen obrne prav oni del premoženja gledališkega zaklada, kateri je bil do sedaj v gledališkem poslopi,

in kar je poglavitno, da se za vselej od deželnega gledališča ločijo zasebne lože.

Predlog barona Schwegel-a meril je na to, da se vse gledališko poslopije s staviščem vred izroči posestniku lož oziroma s posebnim društvom, katero bi se ustanovilo v namen zgradbe gledališča.

Po ostri in primeroma dolgi razpravi sprejel se je predlog finančnega odseka.

Obširna, toda večinoma malo pomenljiva bila je razprava pri deželnem proračunu. Tukaj se je zopet Deschmann odlikoval zmedenimi govori o ubogi zane-marjeni nemški kočevski deželi. Sploh opazujemo, da g. Deschmann novejši čas ne more uže skoraj stavka izgovoriti, da bi ne imenoval ali „ubogih“ ali pa „plemenitih“ ali pa „bogatih“ Kočevcev.

V zadnji seji, minuli ponedeljek, odgovoril je pred vsem gospod deželni predsednik baron Winkler na obe interpelaciji, zadevajoče volitev kočevsko. Odgovor je v obče potrdil vse neredne pri in po volitvi kočevski, kakor so bile navedene v interpelaciji. — Odgovor do besede prijavimo prihodnjič.

Ta seja trajala je do $\frac{3}{4}$ 9. ure zvečer (pričeta zjutraj ob 9. uri s pretrganjem ene ure od 2—3). Zadnja točka dnevnega reda bile ste cestna postava in pa ona o uvrstitvi deželnih cest. Sprejele ste se obe postavi bistveno nespremenjeni. Ugovarjalo se je proti njima deloma od poslanca Krsnika z družega stališča pa od Deschmanna.

Koncem seje zahvalil se je deželni glavar grof Thurn deželnemu predsedniku in deželnemu zboru. — Enako zahvalil se je gospod deželni predsednik s stališča vlade deželnemu zboru za skazano udanost proti cesarju in za sklenenje postave. — Dr. Poklukar pa se je zahvalil imenom deželnega zbora gosp. deželnemu predsedniku in glavarju.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

75.

Kakao in čokolada.

(Dalje.)

Kakao je treba zmljeti v fino moko, ter jo s primesinami uobličiti v čokolado. Koj bodemo zvedeli, da je v kakaovem zrnju vrlo mnogo masti, to je olja, ki se pri navadni toplini ne raztopi. Kedar se kakao med železnimi valjci melje, tedaj se celo narodje ugreje do 40° C., in pri tem se kakaova mast raztopi, spusti se po moki, in naredi se gnjetivo testo, katero se po volji uobličiti dade. Kedar se uobličeno testo ohladi, tedaj se strdi in obdrži svojo obliko. No, za prirejanje čokolade ne jemljó nikdar sam kakao, temveč mešajo vánj sladkor, vanilijo, cimet, in ta zmes prihaja v trgovino z imenom čokolada. Če v kakao ne primešavajo nič drugega razen sladkorja, tedaj nazivajo tako čokolado zdravstveno čokolado. V nekatero čokolado pomešavajo raznih zdravil, da jih bolniki raje in laglje pijó, in tako čokolado nazivajo medicinsko. V želodečno čokolado pomešajo bikarbonate sode. Za ljudi slabega želodca so začeli v novejšem času prirejati čokolado brez masti ali olja. V ta namen stiskajo ugret in zdrobljen kakao toliko časa, da mu večino masti iztisnejo.

Kolike je vrednosti in cene kakao, moremo najbolje spoznati po njegovih sestavinah. Najznamenitejša sestavina kakaovega zrnja je Theobromin. Tvar ta se v sestavu svojem zelo malo razlikuje od Coffeina, ali Theina, ali v delovanju jima je povsem slična. Čist Theobromin v veči množini deluje kot strup, prav tako Coffein, dočim v mali množini, kakor ga v čokoladi pijemo, deluje vrlo ugodno na človeške živce, ter oživljuje in razbistruje. V zrnju ga je nekaj čez en postotek. Druga važna sestavina

je kakaova mast. V zrnju je te masti 45—49 postotkov. Slišali smo, da navadno ostane v čokoladi. Izločena kakaova mast prihaja jako pogosto v trgovino, ter se upotrebljuje v medicini. Da je čokolada ne samo oživljuječa pijača, temveč tudi dobra hrana, to je zato, ker je v kakaovem zrnju mnogo beljakovine in škroba. V sto delih kakaove moke je 13 do 18 delov beljakovine in 14 do 18 delov škroba. Tudi v kavi in v čaju je znamenita množina beljakovine, ali ta beljakovina ne prihaja v vodo, in zato nima niti kava niti čaj redilnosti.

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor kranjski sklenil je svoje zborovanje minuli ponedeljek po dvamesečnem zborovanju. Zbor rešil je dolgo vrsto važnih in za deželno gospodarstvo pomenljivih predlogov, o katerih hočemo prilično spregovoriti obširnejše.

— V deželno deputacijo, katera ima cesarju izreči čestitanje dežele kranjske k 40letnici vladanja Njegovega in pa prošnjo, da doideta k slovesnemu otvorjenju deželnega muzeja v Ljubljani cesarjevič Rudolf in cesaričina Stefanija, izvolil je deželni zbor deželnega glavarja grofa Thurna, dr. Poklukarja in barona Schwegel-a.

— Osepnice v Ljubljani postale so tako hude, da so se minulo soboto zaprle vse javne šole v Ljubljani. Več oseb je umrlo, obolevalo pa jih je po 10 do 20 na dan. Največje število obolelih spada na one dni po razglašenju bolezni kot epidemične, ker se je do onega dne mnogo za kozami obolelih prikrivalo.

— Gospod deželni predsednik baron Winkler daroval je za uboge ljubljanske in druge dobrodejne namene 500 gold., namesto da bi bil priredil v svojem stanovanju navaden preddustni ples.

— Vreme. Minuli ponedeljek nastalo je po hudem mrazu (imeli sme do 15° mraza) zopet gorko vreme. Sneg se je tajal, da je voda s streh tekala v potokih.

— Kmetijsko potovalno predavanje v Mengšu ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gospod Gustav Pirc v nedeljo 29. t. m. popoldne po cerkvenem opraviilu.

— Z Gorice dohaja nam od tamošnjega deželnega odbora sledeči poziv:

Na pomoč!

Po dolgi vrsti slabih letin je letošnja dolgotrajna suša potisnila obilno polovico prebivalcev naše dežele v strašno revščino.

Siromakom, kateri se ne morejo odtrgati od domače zemlje, ker jo preveč ljubijo, nego bi se dali po zapeljivih nadah izvabiti unstran morja, preti v sedanji hudi zimi blede lakota z vsemi njenimi groznimi nasledki, ki dosežajo svoj vrhunec v strašni, človeški um blodeči pelagri.

Zato kličemo v prvi vrsti na pomoč naše rojake, katerim je mila osoda privoščila boljše razmere. A naši